

TUINIERNEN MET BLOEMEN

Silvia Dekker

Tover jouw tuin of balkon om tot een bloemenparadijs

Silvia Dekker

TUINIEREN MET BLOEMEN

Tover jouw tuin of balkon om tot
een bloemenparadijs

KOSM•S

Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen

ZAAIEN

Hoofdstuk 1 Bloemen zaaien

Direct zaaien in de volle grond	p. 11
Voorzaaien in huis	p. 18
Afharden en uitplanten	p. 25
Zaden oogsten	p. 28

Hoofdstuk 2 Verschillende soorten bloemen en planten

Eenjarigen	p. 32
Eetbare bloemen	p. 45
Tweejarigen	p. 46
Vaste planten als snijbloem	p. 50
Bloeiende struiken als snijbloem	p. 55
Planten die tegen droogte kunnen	p. 59
Voorjaarsbollen en tulpen	p. 60
Dahlia's en andere zomerbloeiërs	p. 64

PLANTEN

Hoofdstuk 3 Een bloementuin beginnen

Een plan maken	p. 77
De tuin aanleggen	p. 78
Bloemen kweken in potten	p. 83

Hoofdstuk 4 Borders ontwerpen

Border in wilde bloemenstijl	p. 88
Border met witte bloemen	p. 90
Border in warme kleuren	p. 92

PLUKKEN

Hoofdstuk 5 Bloemen oogsten

Wanneer oogsten?	p. 100
Bloemen langer goed houden	p. 103
Verschillende bloemen, verschillende methodes	p. 104

Hoofdstuk 6 Bloemen in de vaas

Het samenstellen van een boeket	p. 108
Droogbloemen	p. 113

Hoofdstuk 7 Tuintips

Natuurvriendelijk tuinieren	p. 117
Wat kun je doen tegen plaagdieren?	p. 118
Wat kun je doen tegen onkruid?	p. 118
Verschillende soorten onkruid	p. 121
Giftige planten	p. 124
Plantenmest maken	p. 127
Compost maken van tuin- en keukenafval	p. 127

LENTE

Maart	p. 135	Snoeien	p. 139
April	p. 145	Tulpen	p. 149
Mei	p. 155	Uitplanten	p. 156

ZOMER

Juni	p. 167	Rozen	p. 171
Juli	p. 181	Clematis	p. 182
Augustus	p. 191	Stekken	p. 194

HERFST

September	p. 203	Bloembollen	p. 209
Oktober	p. 213	Planten delen	p. 217
November	p. 221	Droogbloemen	p. 222

WINTER

December	p. 233	Helleborus	p. 234
Januari	p. 239	Tuinfavorieten	p. 244
Februari	p. 247	Wilgen vlechten	p. 248

Latijnse namen en bloeitijden	p. 252
-------------------------------	--------

ZAAIEN

Bloemen zaaien

Verschillende soorten
bloemen en planten

Hoofdstuk 1

BLOEMEN ZAAIEN

Zelf bloemen zaaien is niet moeilijk en leuk om te doen. Met een paar zakjes zaden kun je in een paar maanden tijd een kale vlakte omtoveren tot een mooie bloementuin. Zaai in het begin niet teveel soorten, een stuk of vijf misschien. Het zaaien is op zich niet veel werk, maar ieder zaadje wordt een plant die minimaal één keer verpot moet worden, water moet krijgen, afgehard moet worden en uitgeplant moet worden in potten of in de tuin. Als je meer ervaring krijgt, kun je er meer soorten bij zaaien.

Je weet nooit precies hoeveel planten je krijgt als je ze zelf zaait. Het kan zijn dat een bepaalde soort het niet goed doet dat jaar. Het kan handig zijn om wat extra planten te zaaien die je achter de hand houdt voor als er ergens een gat in de border valt.

Er zitten bijna altijd meer zaden in een verpakking dan je nodig hebt. De meeste zaden kun je het jaar erna ook nog zaaien, dus bewaar ook zaden voor als het zaaien de eerste keer niet lukt of voor het vol-

gende seizoen. Cosmea, Oost-Indische kers en goudsbloem zijn makkelijke soorten om mee te beginnen. Ze ontkiemen snel en doen het ook als de omstandigheden niet ideaal zijn.

Direct zaaien in de volle grond

Je kunt bloemen zaaien door ze in huis voor te zaaien of direct in de volle grond. Het voordeel van direct zaaien is dat je niet hoeft voor te zaaien in bakjes en niet hoeft te verplanten. De planten hoeven niet te worden afgehard; ze zijn al gewend aan lagere temperaturen, wind, felle zon en regen.

NADELEN DIRECT ZAAIEN

Het nadeel van direct zaaien van eenjarigen is dat je moet wachten totdat de grond voldoende is opgewarmd. Ook gebruik je meestal meer zaden dan bij zaaien in potten. Er komen vaak minder zaden op in de volle grond dan wanneer je in huis voorzaait. Als je de zaden te dicht op elkaar hebt gezaaid moet je ze uitdunnen. Als zaailingen te dicht op elkaar staan groeien ze veel langzamer en en blijven ze kleiner. Als het echt tegenzit weten de slakken de kleine plantjes te vinden en worden ze meteen opgegeten.

Een ander nadeel van direct zaaien is dat onkruidzaden vaak tegelijkertijd ontkiemen met de gezaaide soorten. Het kan lastig zijn om het verschil tussen onkruid en de gezaaide soort te herkennen.

WAAR?

Je kunt eenjarige bloemen direct zaaien in een stukje tuin waar je al het onkruid hebt verwijderd. Het mooiste is een plek waar op een zonnige dag minimaal 6 uur de zon schijnt. De meeste eenjarigen houden van een zonnige standplaats, maar er zijn ook planten die je in de halfschaduw kunt opkweken (3 tot 4 uur zon per dag) zoals kattensnor, bosliefje, goudsbloem, ridderspoor, tabaksbloem, viooltje en leeuwenbek.

Er zijn ook bloeiende planten die het in de volle schaduw (minder dan 3 uur of helemaal geen zon per dag) ook goed doen, zoals vingerhoedskruid en monnikskap. Let op, deze zijn wel allebei giftig. Ook hartlelie, kerstroos, purperklokje en lelietje-van-dalen bloeien in de volle schaduw.

HOE?

Nadat je het onkruid en de onkruidwortels hebt verwijderd hark je de grond goed fijn. Als er grote grondkluiten en stenen in de grond zitten kunnen de zaailingen niet goed wortelen.

Verdeel het stukje tuin waar je gaat zaaien met lijntjes zand in blokken of ronde vormen. Iedere soort komt in een ander vak. Met een stok kun je binnen ieder vak rechte lijnen trekken waarin je de zaden zaait. Door het zaaien op een rij kun je het verschil zien tussen onkruid en de zaailingen. Alle zaailingen buiten de rij zijn onkruid en kun je weghalen. Grotere zaden kun je om de 5 cm planten. Zaai hele fijne zaden zoals papaver zo dun mogelijk. Zaailingen die te dicht op elkaar staan doen het vaak helemaal niet goed. De meeste zaden kun je daarna bedekken met een

dun laagje aarde. Er zijn ook lichtkiemers, die hoef je niet te bedekken, omdat ze licht nodig hebben om te ontkiemen. Dat staat vaak aangegeven op de verpakking. De aarde mag niet uitdrogen maar ook niet drijfnat zijn. Vaak is één keer per dag water geven genoeg, het liefst 's avonds want dan verdampt het water het minst snel.

Zaailingen die te dicht op elkaar staan doen het vaak helemaal niet goed

Op deze manier kun je eenjarigen, maar ook tweejarigen en vaste planten zaaien. Tweejarigen en vaste planten nemen langere tijd plek in de tuin in beslag zonder dat ze bloeien.

PLANTAFSTAND

Als de zaailingen heel dicht bij elkaar opkomen kun je de plantjes uitdunnen totdat er één per 12 cm overblijft. Als ze verder groeien haal je er daarna steeds planten tussenuit totdat ze op de aanbevolen plantafstand staan. Probeer daarbij de grootste en mooiste zaailingen te laten staan, dat zijn vaak de sterkste planten. Je kunt de lengte tussen duim en wijsvinger gebruiken om steeds dezelfde afstand af te meten.

Er staat meestal een aanbevolen plantafstand op de verpakking van de zaden, maar veel zaailingen kun je iets dichter op elkaar planten. Het voordeel daarvan is dat je er meer kwijt kunt op een kleiner oppervlak en dat ze vaak hoger worden en elkaar ondersteunen. Ook heb je minder onkruid tussen de planten omdat het onkruid geen licht krijgt om te groeien.

Rechtsboven Zaailingen uitplanten in mei

Linksonder Een dubbele variant van *Rudbeckia hirta* Sahara

Hoofdstuk 2

VERSCHILLENDE SOORTEN BLOEMEN EN PLANTEN

Eenjarigen

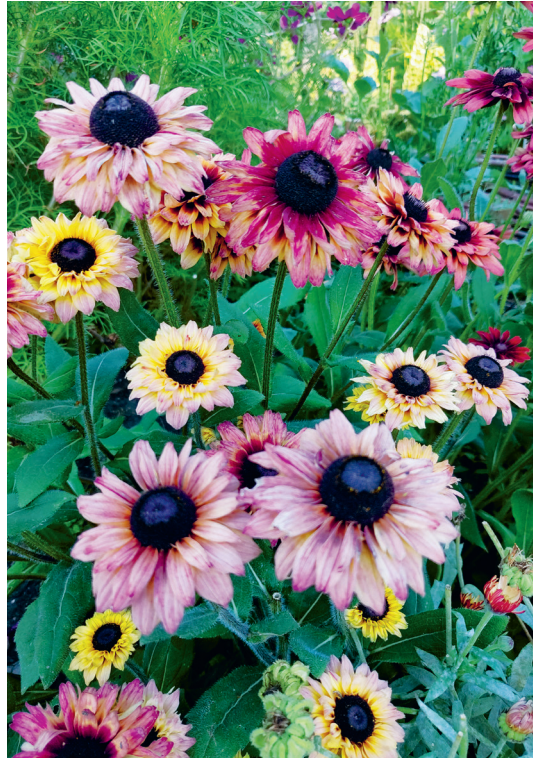
Eenjarigen zijn planten die hun levenscyclus binnen één jaar voltooien. Ze worden in het voorjaar gezaaid, bloeien in de zomer en sterven in de late herfst af, meestal door de eerste vorst. Veel eenjarigen komen uit oorspronkelijk uit warmere gebieden. Daar groeien ze vaak als tweejarige of zelfs als vaste plant.

WINTERHARDE EENJARIGEN (HARDY ANNUALS)

Je kunt deze al in het najaar zaaien omdat de zaden tegen vorst kunnen. De planten zelf kunnen ook lichte vorst verdragen, maar dan moeten ze wel in de volle grond staan waar ze een beetje beschermd zijn tegen kou. In een pot overleven ze de vorst vaak niet. Ze kunnen twee tot drie weken voor de laatste vorst (eind april) worden uitgeplant.

Voorbeelden van winterharde eenjarigen:

- ✿ Duifkruid (*Scabiosa atropurpurea*)
- ✿ Goudsbloem (*Calendula officinalis*)
- ✿ Groot kaasjeskruid (*Malva sylvestris*)
- ✿ Juffertje-in-'t-groen (*Nigella damascena*)
- ✿ Korenbloem (*Centaurea cyanus*)
- ✿ Leeuwenbek (*Antirrhinum majus*)
- ✿ Rode melde (*Atriplex hortensis*)
- ✿ Slaapbol (*Papaver somniferum*)
- ✿ Slaapmutsje (*Escholzia californica*)
- ✿ Wasbloem (*Cerintho major*)
- ✿ Wilde peen (*Daucus carota 'Dara'*)
- ✿ Witte dille (*Ammi majus of Ammi visnaga*)

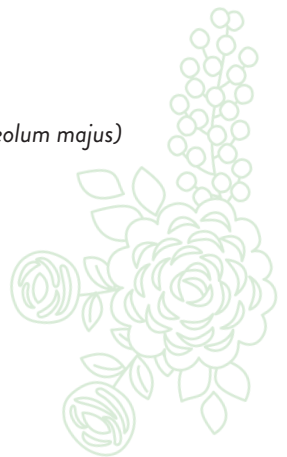

HALF-WINTERHARDE EENJARIGEN (HALF HARDY ANNUALS)

Kunnen enigszins tegen kou, maar niet tegen vorst. Kunnen direct in de grond gezaaid worden na de laatste vorst, meestal rond IJsheiligen. Ze kunnen tegen koude nachten als ze goed zijn afgehard, dus langzaam gewend zijn aan lagere temperaturen.

Voorbeelden van half-winterharde eenjarigen:

- ✿ **Blauwe kantbloem** (*Didiscus caerulea*)
- ✿ **Chinese aster** (*Callistephus chinensis*)
- ✿ **Cosmea** (*Cosmos*)
- ✿ **Middaggoud** (*Gazania*)
- ✿ **Oost-Indische kers** (*Tropaeolum majus*)
- ✿ **Petunia** (*Petunia surfinia*)
- ✿ **Rudbeckia** (*Rudbeckia hirta*)

**NIET-WINTERHARDE EENJARIGEN
(TENDER ANNUALS)**

Voorbeelden van planten die helemaal niet tegen vorst kunnen:

- ✿ **Amarant** (*Amaranthus*)
- ✿ **Begonia** (*Begonia*)
- ✿ **Dahlia** (*Dahlia*)
- ✿ **Kattensnor** (*Cleome*)
- ✿ **Siertabak** (*Nicotiana*)
- ✿ **Zinnia** (*Zinnia elegans*)
- ✿ **Zonnebloem** (*Helianthus*)

Zoals altijd bij tuinieren zijn dit richtlijnen. In de praktijk kunnen sommige planten meer kou aan dan je zou verwachten. Sommige planten die de winter buiten niet zouden overleven kunnen als kuipplant in een koele ruimte in huis of in een onverwarmde kas overwinteren, zoals salvia, citroenverbena, canna, chocolade cosmea, penstemon en zonnehoed.

Mijn favoriete eenjarigen zijn cosmea, lathyrus, zinnia en klaproos. Je kunt ze zelf opkweken uit zaden en je hebt er lang plezier van.

p. 30 Linksonder *Suzanne-met-de-mooie-ogen* (*Thunbergia alata* Sunset shades). **Rechtsboven** *Rudbeckia hirta* Sahara
Linksonder *Zomerviolier* (*Matthiola incana* Appleblossom)

Boven *Venkel* (*Foeniculum vulgare* Giant bronze)
Onder Een dubbelbloemige *rudbeckia* Cherry brandy

COSMEA

Van alle eenjarigen is cosmea een van de makkelijkste planten om zelf te zaaien en daarom een ideale soort om mee te beginnen. De margrietachtige bloemen en het luchtige, geveerde blad zijn heel makkelijk te combineren met andere bloemen, maar een boeket met alleen cosmea is ook al mooi. Het is een plant die in korte tijd uitgroeit tot een kleine struik. Afhankelijk van de soort wordt deze tussen de 50 en 180 cm hoog. Het is niet nodig om cosmea vroeg te zaaien, dan loop je het risico dat de zaailingen lang en dun worden omdat er te weinig licht is. Eind maart is vroeg genoeg. Cosmea kan voorgezaaid worden in zaaiakjes in huis of direct in

potten. Het is handig om een maand later wat extra planten te zaaien voor als er gaten in de border vallen.

Cosmea kun je buiten uitplanten na half mei als er geen nachtvorst meer is. Ze kunnen ook in een pot gekweekt worden, dan blijven ze iets kleiner. De lagere soorten kun je dichter op elkaar planten (30 cm). Voor de hogere soorten kun je een plantafstand van 40 cm aanhouden.

Van één cosmeaplant kun je maandenlang bloemen plukken als je steeds de oude bloemen eruit knipt. Het is het mooist om dat net boven een bladpaar te doen, anders hou je allemaal kale steeltjes over. Als je de top uit de plant haalt als hij ongeveer 20 cm hoog is, maakt de plant meer zijtakken en krijg je meer bloemen. Soms kan het nodig zijn om de onderste zijtakken eraf te halen als de plant heel breed wordt. Die takken kun je ook weer in een vaas zetten. We hebben wel eens meegemaakt dat deze onderste cosmeascheuten in een vaas wortels maakten en daarna nog weken lang bleven bloeien.

Als het een tijdlang erg warm is geweest kan het gebeuren dat een cosmea geen bloemen maakt, maar alleen blad. Als het daarna koeler wordt gaat de plant alsnog bloeien. Het beste moment om ze te oogsten is als de bloemen nog niet helemaal open zijn. Als de plant is uitgebloeid kun je de laatste bloemen laten zitten en de plant zaden laten vormen. De planten die uit deze zaden groeien zijn door kruisbestuiving vaak niet hetzelfde als de moederplant. Van bijzondere soorten kun je het beste steeds opnieuw zaden kopen.

Links *Cosmea Cupcakes & saucers* p. 33 **Linksboven** *Cosmea Daydream* *Cosmea Pink popsocks*, *Cosmea Double click bicolor rose*, *Gladiol My love* **Rechtsboven** *Cosmea Seashells*, *Cosmea Double click Cranberries*, *Cosmea Rubenza* en *Dahlia Fashion Monger*

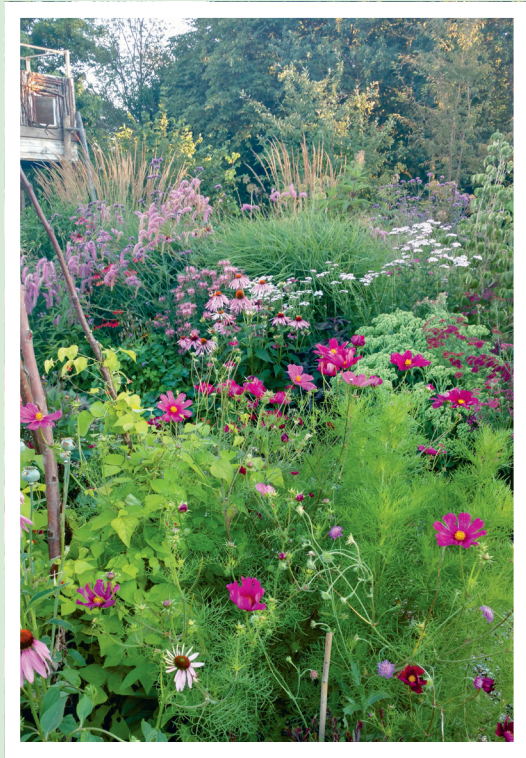

PLANTEN

Een bloementuin
beginnen

Borders ontwerpen

Linksboven Cosmea, duizendknoop, kattensnor, verschillende soorten Dahlia's en dahlia zaailingen **Rechtsboven** Zonnehoed, cosmea, pimpernel en pluimstruisriet **Linksonder** Kamille, goudsbloem en Lathyrus

Hoofdstuk 3

EEN BLOEMEN- TUIN BEGINNEN

Als je een bloementuin wilt beginnen is het een goed idee om eerst een plan te maken om optimaal gebruik te maken van de ruimte die je hebt. Bekijk waar je de bloemen wilt gaan kweken. Als je meer bloemen in een bestaande tuin wilt gaan kweken, breng je als eerste in kaart welke bestaande bomen, struiken en vaste planten in de tuin je wilt houden. Als er veel tegels in de tuin liggen kunnen er misschien een aantal uit om daar een bloemenborder te maken. Als er een grasveld is kun je een stuk gras weghalen om er bloemen te planten.

Een plan maken

HET ONTWERP

Begin met het maken van een ontwerp op papier. Je kunt hierbij schaal 1:50 gebruiken, dan is 1 meter in de tuin 2 cm op de tekening. Bedenk eerst waar de

paden moeten komen zodat je overal goed bij kan. Paden mogen niet te smal zijn, 60 cm is een mooie breedte. Als je de ruimte hebt, kun je een hoofdpad aanleggen van 1 meter breed met smallere zijpaden. Het lijkt misschien verspilling van de ruimte om brede paden te hebben, maar in de praktijk heb je er veel aan. Als je aan het werk bent in de tuin is het handig om op het pad te kunnen zitten en je gereedschap, kruiwagen of onkruidmand kwijt te kunnen. Bloemen hangen midden in de zomer soms over het tuinpad en met bredere paden kun je er dan toch langs.

BLOEMENBORDERS

Als je de paden hebt ingetekend, volgen de bloemenborders. Een border is een stuk grond dat beplant is met verschillende soorten planten zoals eenjarigen en vaste planten. Maak de borders niet breder dan 150 cm, dan kun je van twee kanten bij het midden van de border komen zonder dat je erin hoeft te staan. Borders van ongeveer 120 cm breed zijn het handigst voor het kweken van bloemen. Aan de rand van de tuin waar je er maar van één kant bij kunt komen, bijvoorbeeld langs een schutting, is het handig om de borders niet breder dan 60-75 cm te maken. Een border van 120 cm bij 3 tot 5 meter is een mooi formaat zodat je er makkelijk omheen kunt lopen. Als je toch grotere borders wilt, kun je eventueel stapstenen neerleggen.

PLANTENLIJST

Als je in kaart hebt gebracht waar je de bloemen wilt gaan kweken, kun je gaan bepalen welke soorten bloemen je in de tuin wilt door een plantenlijst te maken. Op deze plantenlijst zet je alle planten die je mooi vindt. Het kan handig zijn om een moodboard te maken met plaatjes uit tijdschriften of van Pinterest. Zo kom je erachter welke planten je het meest aanspreken. Begin bovenaan met de planten die je er zeker in wilt hebben en bepaal daarna waar je ze in de tuin wilt planten, dat wordt het beplantingsplan. Hou het beplantingsplan flexibel want het kan altijd gebeuren dat een plant niet goed aanslaat.

De tuin aanleggen

BESTAANDE BEPLANTING

Bekijk welke planten je wilt houden; laat geen planten staan die je eigenlijk niet mooi vindt. Begin met het grote werk: het verwijderen van ongewenste bomen en struiken als die er zijn. Als ze niet mooi van vorm zijn kun je ze snoeien of laten snoeien door een hovenier.

BORDERS UITZETTEN

De borders die je op papier hebt getekend kun je in de tuin uitzetten met stokjes en touw. Begin met meten vanaf de randen van de tuin. Als je stokjes op de hoeken van de borders zet, kun je daar touwtjes tussen spannen. Je kunt dan meteen zien of het wordt zoals je zou willen en eventueel de afmetingen aanpassen. Loop vanaf het begin zo min mogelijk door de borders om de grond luchtig te houden, en doe het werk in de borders zoveel mogelijk vanaf de paden.

GROND VOORBEREIDEN

Spit de grond in de borders eenmalig met een spitsvork goed los. De fijne wortels van planten moeten zich goed kunnen verspreiden. Het is eigenlijk het beste om de aarde in de tuin zo min mogelijk te verstoren door te spitten.

Loop vanaf het begin zo min mogelijk door de borders om de grond luchtig te houden.

De grond is een complex levend organisme vol met microben, bacteriën en schimmels die met elkaar samenwerken en heel nuttig werk doen voor de planten. Als je de tuin in het voor- en najaar bedekt met veel organisch materiaal zoals bladeren en zelfgemaakte compost, trekt dat veel van deze organismen en wormen aan. Zij maken de grond losser en doen dan eigenlijk al het werk voor je.

WORTELONKRUID

Wanneer je de tuin omspit kun je meteen al het onkruid verwijderen. Vaak hebben de lastigste onkruiden lange witte wortels. Sommige wortelonkruiden verspreiden zich via een piepklein stukje wortel, dus spit voorzichtig en zorg dat er niet teveel kleine stukjes afbreken. Als je een grote tuin hebt met veel onkruid als zevenblad, kweekgras, heermoes of haagwinde is het veel werk om het onkruid goed te verwijderen. Je kunt dan overwegen om een klein stukje tuin onkruidvrij te maken en de rest af te dekken met stukken karton. Het karton houdt het licht tegen waardoor het onkruid niet verder kan groeien. Ook trekt het wormen aan die het karton langzaam de grond in trekken en op die manier de grond luchtiger maken. Eventueel kun je het karton bedekken met houtsnippers of boomschors en er planten in potten op zetten.

Van je tuin of balkon een bloemenparadijs maken is helemaal niet zo moeilijk en ook nog eens leuk om te doen! In dit boek leer je stap voor stap je eigen bloemen te zaaien, planten en plukken. En het mooie is: het hele jaar door is er wel iets te doen in de tuin.

Tuinarchitect Silvia Dekker laat zien wat de voordelen zijn van het kweken van bloemen en hoe je dit eenvoudig zelf kunt doen. Ze leert je alles over natuurvriendelijk tuinieren, welke bloemen je kunt eten en hoe je boeketten het langst goed blijven in huis. Het boek neemt je mee langs alle maanden van het jaar. Hierdoor weet je precies welke periode geschikt is voor welke tuinklus, welke bloemen er wanneer in bloei staan en hoe je zorgt dat planten de winter overleven. Zo kun je genieten van een weelderige bloementuin, levendig balkon of een bloemenparadijs op je dakterras. En je haalt de mooiste boeketten in huis!

Deze bloementuinbijbel bundelt de eerder verschenen *Bloemen uit de tuin* en *Plukgeluk* en bevat prachtige, nieuwe foto's van uiteenlopende bloemsoorten.

Tuinarchitect Silvia Dekker ontwerpt tuinen, bloemborders en geeft tuinadvies. Ze kweekt zelf een enorme variëteit aan bloemen- en plantensoorten, en haar tuin van ruim 700m² staat dan ook in bloei van het vroege voorjaar tot en met het late najaar.

**KOS
MOS**

NUR 420
Kosmos Uitgevers,
Utrecht/Antwerpen

